

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Навідні запитання як засіб комунікації в кримінальному провадженні» здобувачки ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»
Конюшин Юлії Іванівни**

1. Актуальність теми дисертації

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлюється тим, що у сучасній українській кримінальній процесуальній та криміналістичній науках проблематика навідних запитань як специфічний доказово-пізнавальний і тактичний засіб комунікації у кримінальному провадженні не привертає належної уваги правників. У доктрині цих наук на дисертаційному рівні жодних досліджень означеного процесуального і криміналістичного утворення немає.

Донині дискусійним залишається навіть саме поняття «навідні запитання». Більше того, не визначені їхні природничі психологічно-наукові критерії; відсутнє розмежування з іншими різновидами запитань, як засобом комунікації у кримінальному провадженні; немає методичного механізму встановлення допустимості застосування цього засобу в означеній сфері, передусім, способом обмеження апелювання ризиком впливу навіювання на позицію адресата; не диференційовані межі та реальна практика застосування навідних та інших різновидів запитань як криміналістично рекомендованого тактичного прийому, які закономірно ґрунтуються на ефекті навіювання тощо.

Понад те, немає і спеціальних наукових розвідок, у яких проблематика навідних запитань була б піддана системному дослідженню.

Доказом існування констатованої теоретико – прикладної прогалини може слугувати майже стовідсотковий показник опитаних у межах цього дослідження респондентів з числа слідчих, прокурорів, адвокатів, суддів та науковців, які позитивно оцінили запрограмовані метою дисертації завдання. Передусім - ті, що екстрапольовані на удосконалення правової регламентації та правозастосування навідних запитань у кримінальному провадженні.

Тож актуальність обраної теми дослідження зумовлена вищевикладеними обставинами нормативно-правового, практично-прикладного та наукового характеру.

Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою Радою Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 22/11 від 24.11.2021р.), зареєстровано та схвалено Координаційним бюро Національної академії правових наук України (2022 р., реєстр. № 952).

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямками університету та кафедри

Дисертація підготовлена в межах наукових тем кафедри кримінального процесу та криміналістики Львівського національного університету імені Івана Франка «Проблеми забезпечення ефективності норм кримінального процесуального права та практики їх застосування з урахуванням новітніх змін» (номер державної реєстрації 0121U110820) та «Удосконалення кримінального процесуального регулювання та правозастосування в умовах викликів сьогодення» (номер державної реєстрації 0124U002383)

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням, у якому прослідковується авторський підхід до розкриття основних теоретико-прикладних аспектів навідних запитань як засобу комунікації у кримінальному провадженні, доктринальних напрацювань, відповідних положень національного законодавства й зарубіжного досвіду правового регулювання вказаної сфери відносин.

Зокрема, у **розділі 1 «Наукові основи комунікації та застосування в ній запитань»** на основі з'ясування сутності мовленнєвої діяльності, обумовленої, зокрема, функціонуванням таких категорій як «мова» і «мовлення» здійснено загальну характеристику змісту і обсягу понять «комунікація» та «запитання».

Констатовано, що мова – це засіб чи знаряддя спілкування (комунікації) між людьми, а мовлення – це акт вживання людиною мови для цього спілкування (комунікації). Своєю чергою, аналіз лінгвістичних, філософських, психологічних, педагогічних джерел засвідчив, що поняття «комунікація» і «спілкування» сприймаються фахівцями неоднозначно: від їхнього ототожнення до цілковитої розмежування або включення одного поняття в інше.

Погодившись із критиками моделі ототожнення цих понять на основі спрощеного порівняння комунікації з діалогом, зауважено, що їй (комунікації, особливо у контексті її дотичності до кримінального провадження) притаманний і елемент управління. На цій основі запропоновано вважати, що комунікація (комунікативна дія (акт), якщо розглядати окремо взятий випадок здійснення відповідної - в конкретному часі, місці, з визначеним суб'єктним складом, метою, засобами тощо – комунікації) – це процес взаємообміну інформацією між його суб'єктами з метою керованого та допустимого впливу (управління) на відповідні компоненти *передавання і прийняття бажаних (очікуваних) повідомлень* (відомостей) із використанням ситуативних комунікативних засобів.

Також у розділі висвітлено види комунікацій, їх функції, зміст та прояви в окремих соціокультурних сферах і юридичній діяльності. Зокрема, стосовно

умов останньої, комунікація в кримінальному провадженні (як узгоджене поєднання окремих комунікацій, виконуваних в конкретному часі, місці, з визначеним суб'єктивним складом, метою, засобами тощо) – це сукупність здійснюваних у досудовому розслідуванні й судовому розгляді кримінальних правопорушень комунікативних дій (актів), в процесі яких їх суб'єкти оперують (обмінюються) певною інформацією засобами керованого та допустимого впливу (управління) на відповідні компоненти *передавання і прийняття бажаних (очікуваних) повідомлень* (відомостей) із використанням ситуативних комунікативних засобів.

Зроблено висновок про важливість у комунікації такого її засобу як запитання. У логічному сенсі запитання - це особливий прояв умовиводу, що проблематизує можливість переходу від частково відомого знання до нового знання і формулюється у вигляді відповіді як прояву процесу пізнання та діяльності; в аспекті сутності професійно орієнтованої вербальної (передусім, діалогової) комунікації запитання – це логічна форма мислення в межах комунікативного акту, який своїм змістом (інтенцією) охоплює початкову (базисну) інформацію, що надходить від адресанта, з однозначною його вказівкою на її недостатність чи потребу перевірки з метою отримання нової (додаткової, потрібної тощо) інформації у вигляді відповіді адресата.

Зазначено, що різновидом запитань є навідні запитання, які, аналогічно відомим у криміналістиці тактичним інструментам правомірного лінгвопсихологічного впливу, слугують дієвим засобом легалізації фактів кримінального провадження з використанням показань свідків, потерпілих, підозрюваних, обвинувачених, експертів, а відтак є невід'ємним елементом і досудового розслідування, і змагального судового розгляду.

Розділ 2 «Навідні запитання в комунікаціях кримінального провадження: їх сутність, сучасний стан та перспективи» присвячено комплексній науково-природничій та науково-правовій характеристиці навідних запитань.

Зокрема, на основі наукових праць психіатрів, фізіологів, психологів, психотерапевтів, неврологів, психофізіологів, гіпнотерапевтів (гіпнологів), соціологів, лінгвістів, філологів і правників щодо сутності сугестії досліджено природничо-наукову (у більшому психофізіологічному) сутність навідних запитань як засобу комунікації у кримінальному провадженні із констатацією, що сугестія (навіювання) – це загальнопоширений і природничо обумовлений особистісно детермінований і ситуативний процес сприйняття ззовні людиною інформації, що різнорідно впливає на її мимовільну податливість. На підтвердження цього викладено аксіоматичні положення, що наскрізним і визначальним чинником сугестії, як засобу мовленнєвого впливу є «сила слова». Людина сприймає об'єкти навколишньої дійсності, лише тоді, коли вони позначені змістовними звуками – словом. Відтак, абстрактне і діалектичне мислення виникли на мовній

основі в результаті формування в мозку людини нового типу нервових зв'язків – другої сигнальної системи, яка і є фізіологічною основою мислення, взаємного обміну думками у межах різноманітних, в тім числі, запитально-відповідних комунікацій.

Наведено співвідношення суміжних із «сугестією» понять – «переконання» та «маніпуляція». Щодо переконання і сугестії, то за причинами й чинниками прояву у різноманітних запитаннях вони, у більшому, схожі, маючи спільну мету, корекцію поглядів і здійснення певного прагматичного впливу на адресата. Натомість, сугестія й маніпуляція в абсолюті різні, зокрема, за осередком впливу: для маніпуляції – це свідомість людини; для сугестії – підсвідома сфера людської психіки.

Зазначено, що навідні, аналогічно іншим різновидам запитань, передусім з огляду на їх сугестивно-гносеологічну природу містять певну інформацію, яка тією чи іншою мірою спрямована на одержання адекватної відповіді, що особливо актуально для умов, мети і завдань кримінального провадження. Головне, щоби ця інформація була допустимою (не забороненою) у доказуванні. Відмінність забороненого навідного запитання від допустимого полягає в тому, що у забороненому відповідь наперед визначена настільки, що в того, хто відповідає, відсутня можливість реальної підсвідомої реакції свободи вибору.

У розділі зроблено висновок, що для унеможливлення вищенаведеної тези, навідні запитання можуть бути дозволені у застосування лише за умови їх відповідності вимогам: 1) законності, оскільки за характером, змістом і цілеспрямованістю навідні запитання повинні безумовно перебувати в системі координат, регульованій законом, передусім КПК; 2) етичності, яка диференціює навідні запитання як такі, що не можуть містити в собі елементи психічного чи будь – якого іншого виду насильства, бути аморальними, антисупільними тощо.

З урахуванням правил систематизації запропоновано видовий поділ навідних запитань, головною рубрикою якого є критерій допустимості / недопустимості, згідно чого навідні запитання виправдано диференціювати на: а) недозволені (недопустимі, заборонені), б) дозволені (допустимі, не заборонені). Своєю чергою, недозволені навідні запитання залежно характеру (джерела закріплення) заборони доцільно розмежовувати як: а) заборонені з підстав, передбачених КПК (ч. 6 ст. 352), б) заборонені з загально-правових та етичних підстав (суперечать засаді законності, містять елементи тактичного насильства і т. ін.).

Виокремлено спільне і різне між звичними і навідними запитаннями: спільним є те, що: а) всі вони є логічною формою мислення, різновидом комунікації, самостійним комунікативним актом; б) в них однотипна логічна структура та суб'єктний склад; в) всім запитанням притаманне навіювання (сугестія); г) у більшому однакові підстави поділу на види. Відповідно, різняться вони змістом засновку; у навідних запитаннях, на противагу звичним, наявна

різнорівнево - сугестована вимога (функтор) на відповідь (чи поведінку) адресата очікуваного адресантом змісту чи характеру; відповідь на навідне запитання є вільною, але, у більшому, обраною адресатом на його підсвідомому рівні; метою (завданнями) навідного запитання є не лише пізнавальними, а й доказово і тактично мотивованими тощо.

З урахуванням результатів поєднаних аспектів дослідження сформульовані поняття навідних запитань у розрізі їх і психофізіологічної, і тактико-правової сутності. Відтак, у контексті психофізіологічного аспекту навідні запитання – це логічна форма мислення в межах комунікативного акту, яка своїм змістом (інтенцією) охоплює початкові (базисні) достовірні відомості, що надходять від адресанта, з однозначною його вказівкою (сугестією) на їх недостатність з метою отримання нової (додаткової, потрібної тощо) інформації у вигляді вільно обраної на підсвідомому рівні відповіді адресата. У тактико-правовому – це прояв пізнання під час допиту чи іншої процесуальної дії, в межах змісту і завдань якого уповноважені суб'єкти відкрито або приховано оперують достовірними чи ймовірними відомостями, їх частиною, допустимою вказівкою на них з метою отримання інформації у вигляді сформованої переважно на підсвідомому рівні відповіді особи, якій поставлене це запитання.

Встановлено, що існує низка чинників (аспектів), які ставлять під сумнів загально-теоретичну (згідно стандартів моделі кримінального процесу України) недопустимість застосування навідних запитань під час проведення досудового допиту, зокрема: 1) у статтях чинного КПК України, які присвячені регламентації допиту на стадії досудового розслідування, немає безпосередньої заборони застосування навідних запитань; 2) науковці й практики правники констатують поширеність ситуацій застосування навідних запитань під час допитів на стадії досудового розслідування, скажімо, у сенсі досягнення завдань встановлення психологічного контакту під час допиту або ж коли запитання не пов'язані з обставинами розслідуваної події, також у ході постановки захисниками навідних запитань свідкам обвинувачення під час їх досудового допиту, втім числі одночасного допиту з участю їх підзахисного (це впливає з права підозрюваного, згідно п.10 ч.3 ст. 42 та ч.4 ст. 46 КПК); 3) повідомлення слідчим допитуваним особам тієї чи іншої інформації у формі зачитування витягів з їх попередніх показань, як і показань інших осіб (з урахуванням обмежень, закріплених ч.9 ст. 224 КПК), зокрема, в рамках реалізації тактичного прийому в ситуації «актуалізації забутого» – це, за суттю, форма застосування навідних запитань; 4) допустимість застосування навідних запитань у межах досудового допиту, обумовлений міжнародно-правовими стандартами закріпленими, зокрема: п. d ч. 3 ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод: «Кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше такі права: ...d) допитувати свідків обвинувачення або вимагати, щоб їх допитали, а також вимагати виклику й

допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення»; п. е) ч. 3 ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права: «Кожен має право у розгляді будь-якого пред'явленого йому кримінального обвинувачення як мінімум на такі гарантії на основі цілковитої рівності:...е) допитувати свідків, які дають проти нього показання, або мати право на те, щоб цих свідків було допитано, і мати право на виклик і допит його свідків на тих самих умовах, які існують для свідків, що дають показання проти нього»; 5) допустимість застосування навідних запитань у межах досудового допиту перебуває в площині системи: «навідне запитання – тактичний прийом»; тут - головне, щоби тактичні прийоми відповідали засадам: законності, етичності та ін.; 6) можливість застосування навідних запитань у межах досудового допиту перебуває в розрізі проведення одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, зокрема, для забезпечення права підозрюваного на допит особи, на показання якої слідство ґрунтує йому підозру (це впливає з вже згадуваних міжнародно-правових стандартів).

Крім цього, у сенсі потреби імплементації вищезазначених стандартів у кримінальне провадження України запропоновано внести зміни до речення першого абзацу першого ч. 9 ст. 224 КПК, виклавши його в наступній редакції: «Слідчий, прокурор має право провести одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб для з'ясування причин розбіжностей у їх показаннях, а також для забезпечення права підозрюваного на допит особи, яка дає проти нього показання».

Також з урахуванням того, що в чинному кримінальному процесуальному законодавстві України питання обмеження перехресного допиту малолітнього або неповнолітнього свідка чи потерпілого, на противагу окремим зразкам щодо цього зарубіжного законодавства, безпосередньо не врегульовано, запропоновано доповнити статтю 354 КПК частиною шостою наступного формулювання: «Перехресний допит малолітнього свідка чи потерпілого не проводиться. Перехресний допит неповнолітнього свідка чи потерпілого проводиться за розсудом суду». Як і доцільно змінити ч. 1 ст. 352 цього ж Кодексу, надавши їй такий зміст: «Перед допитом свідка головуючий встановлює відомості про його особу та з'ясовує стосунки свідка з обвинуваченим і потерпілим. Крім того, головуючий з'ясовує чи представник сторони готував його до допиту, чи отримав свідок пам'ятку про права та обов'язки свідка, чи зрозумілі вони йому, і в разі необхідності роз'яснює їх, а також з'ясовує, чи не відмовляється він з підстав, встановлених цим Кодексом, від давання показань, і попереджає його про кримінальну відповідальність за відмову від давання показань та завідомо неправдиві показання. Підготовка стороною у справі свого свідка до допитів в суді не є обставиною, що виключає допустимість показань цього свідка. Проте протилежна сторона має право під час проведення перехресного допиту з'ясувати характер цієї підготовки і міру

впливу, який було зроблено на формування показань допитуваного». Зробити це доцільно для унормування легалізації підготовки до майбутньої участі в судовому провадженні представниками сторін відповідно своїх свідків, потерпілого, обвинуваченого та експерта.

Проаналізовано ситуації, за яких виникає потреба в дискредитації показань адресата навідними запитаннями в межах перехресного допиту, як і її мету: дискредитувати свідка протилежної сторони (відповідно потерпілого, експерта, обвинуваченого тощо) чи їх показань і в результаті цього доказати необґрунтованість позиції процесуального супротивника або, принаймні, похитнути його доказову базу, тим самим зміцнивши свою позицію у справі в очах учасників судового процесу та суду.

У прикладному контексті звернено увагу й обґрунтовано допустимість застосування навідних запитань у межах попереднього опитування (допиту) особи, якій будуть пред'являти для впізнавання відповідні об'єкти. Законодавчо передбачений різновид цієї запитально – відповідної комунікації за структурою, змістом, прийомами й вимогами щодо її здійснення є тотожними комунікації в межах допиту у кримінальному провадженні. Слідчий з'ясовуючи зовнішні ознаки людини (у майбутньому впізнаваного об'єкта), діючи за тією ж схемою, за якою складають криміналістично рекомендовані словесні портрети, не порушуючи заборон ч. 1 ст. 228 КПК, за потреби демонструє посібники, атласи з типами і елементами зовнішності людей, а також застосовує можливості комп'ютерних програм з побудови фотокомпозиційних портретів (фотороботів), як і протоколи попередніх показань. Усе це - не що інше як навідні запитання.

Також, описані й нормативно – теоретично виправдано прояви застосування навідних запитань у ситуативних різновидах слідчого та судового огляду, обшуку, перевірки показань на місці, судово-психіатричній (психологічній) експертизі.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором вирішень, висновків, рекомендацій

Результати дисертаційного дослідження є науково обґрунтованими та достовірними, оскільки одержані із застосуванням загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання. Відповідні результати багаторазово апробовано у вигляді доповідей на науково-практичних конференціях та науковому семінарі, а також перевірено під час рецензування публікацій у фахових виданнях України.

5. *Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру*

В дисертації уперше:

- 1) в контексті аналізу тези про функціонування різнорівневих комунікацій у кримінальному провадженні, виокремлено в їх понятті специфічні чинники керованості та допустимості ситуативного впливу (управління) на відповідні компоненти *передавання й прийняття бажаної інформації* (передусім – на залучену до процесуальної дії особу - адресата: свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого, судового експерта тощо);
- 2) на основі наукових праць психіатрів, фізіологів, психологів, психотерапевтів, неврологів, психофізіологів, гіпнотерапевтів (гіпнологів), соціологів, лінгвістів, філологів і правників щодо сутності сугестії обґрунтовано природничу (психофізіологічну) сутність навідних запитань як засобу комунікації у кримінальному провадженні;
- 3) сформульовані поняття навідних запитань у контексті їх психофізіологічної й тактико-правової сутності, відповідно – це логічна форма мислення в межах комунікативного акту, яка своїм змістом (інтенцією) охоплює початкові (базисні) достовірні відомості, що надходять від адресанта, з однозначною його вказівкою (сугестією) на їх недостатність з метою отримання нової (додаткової, потрібної тощо) інформації у вигляді вільно обраної на підсвідомому рівні відповіді адресата; - це прояв пізнання під час допиту чи іншої процесуальної дії, в межах змісту і завдань якого уповноважені суб'єкти відкрито або приховано оперують достовірними чи ймовірними відомостями, їх частиною, допустимою вказівкою на них з метою отримання інформації у вигляді сформованої переважно на підсвідомому рівні відповіді особи, якій поставлене це запитання;
- 4) наведено співвідношення звичних і навідних запитань із зазначенням спільного і того, що їх різнить;
- 5) актуалізовано низку чинників (аспектів), що ставлять під сумнів загально-теоретичну (згідно стандартів моделі кримінального процесу України) недопустимість застосування навідних запитань під час проведення досудового допиту;
- 6) звернено увагу й обґрунтовано практично обумовлену допустимість застосування навідних запитань у межах попереднього опитування (допиту) особи, якій будуть пред'являти для впізнавання відповідні об'єкти. Законодавчо передбачений різновид цієї запитально-відповідної комунікації за структурою, змістом, прийомами й вимогами щодо її здійснення є тотожними комунікації в межах допиту у кримінальному

провадженні. Слідчий, з'ясовуючи зовнішні ознаки людини (у майбутньому впізнаваного об'єкта), діючи за тією ж схемою, за якою складають криміналістично рекомендовані словесні портрети, не порушуючи заборон ч. 1 ст. 228 КПК, за потреби демонструє посібники, атласи з типами і елементами зовнішності людей, а також застосовує можливості комп'ютерних програм з побудови фотокомпозиційних портретів (фотороботів), як і протоколи попередніх показань. Усе це – не що інше як навідні запитання;

- 7) описано й нормативно-теоретично виправдано прояви застосування навідних запитань у ситуативних різновидах слідчого та судового огляду, обшуку, перевірки показань на місці, судово-психіатричній (психологічній) експертизі.

Удосконалено:

- 1) поняття запитань у комунікаціях з його розмежуванням залежно логічних та професійно-діяльнісних характеристик, зокрема, в логічному сенсі запитання - це особливий прояв умовиводу, що проблематизує можливість переходу від частково відомого знання до нового знання і формулюється у вигляді відповіді як прояву процесу пізнання та діяльності; в аспекті сутності професійно орієнтованої вербальної (передусім, діалогової) комунікації запитання – це логічна форма мислення в межах комунікативного акту, який своїм змістом (інтенцією) охоплює початкову (базисну) інформацію, що надходить від адресанта, з однозначною його вказівкою на її недостатність чи потребу перевірки з метою отримання нової (додаткової, потрібної тощо) інформації у вигляді відповіді адресата;
- 2) систему критеріїв допустимості/недопустимості застосування навідних запитань у різновидах комунікацій кримінального провадження з наголосом заборони запитанням визначати майбутню відповідь відсутністю реальної підсвідомої реакції на свободу вибору її варіанту;
- 3) теоретико-прикладне ставлення до навідних запитань як невід'ємного елемента змагального судового розслідування, в рамках ситуативного застосування яких прокурори, адвокати-захисники, судді мають змогу актуалізувати свою інтерпретацію фактів кримінального провадження з використанням показань свідків, потерпілих, обвинувачених, експертів та інших осіб, паралельно отримуючи перевірену й нову інформацію для належного виконання покладених на них процесуальних функцій;
- 4) систематизацію навідних запитань із наведенням рубрик видового поділу, головною серед яких є критерій допустимості/недопустимості, згідно якого навідні запитання диференціюють на: а) недозволені (недопустимі, заборонені), б) дозволені (допустимі, не заборонені). Своєю чергою, недозволені навідні запитання залежно характеру (джерела закріплення)

заборони виправдано розмежовувати як: а) заборонені з підстав, передбачених КПК (ч. 6 ст. 352), б) заборонені з загально-правових та етичних підстав (суперечать засаді законності, містять елементи тактичного насильства тощо).

Дістали подальший розвиток:

- 1) положення стосовно сутності та співвідношення понять «мова», «мовлення», «комунікація» у сенсі сприйняття мови як знакової системи, використовуваної для спілкування, що виявляє себе у мовленні і лише завдяки йому виконує одне з своїх головних завдань – бути інструментом комунікації – процесу взаємообміну інформацією між його суб'єктами з метою керованого та допустимого впливу (управління) на відповідні компоненти *передавання і прийняття бажаних (очікуваних) повідомлень* (відомостей) із використанням ситуативних комунікативних засобів;
- 2) знання наукової систематизації видів комунікацій, їх функцій, змісту та специфіки проявів в окремих соціокультурних сферах і юридичній, зокрема, в кримінальній процесуальній діяльності;
- 3) підходи в розумінні структури запитань із наголосом на обов'язковому їх елементі – засновку – вихідному знанні (логічній передумові);
- 4) комплексні аспекти вчення про наукову природу «сугестії» та коренево-лінгвістичну притаманність цього нейрофізіологічного явища мові, знаково-репрезентативному слову і такому ж запитанню, а відтак – і кожному комунікативному акту.

6. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Конюшин Ю.І. Навідні запитання: окремі аспекти поняття й допустимості у кримінальному провадженні. *Вісник Львівського університету*. 2023. Вип. 76. С. 218-225. URL: <http://dx.doi.org/10.30970/vla.2023.76.218>
2. Конюшин Ю.І. Навідні запитання у кримінальному провадженні: окремі правові та загальнотеоретичні аспекти. *Криміналістика і судова експертиза*. 2023. Вип. 68. С. 228-244. URL: <https://doi.org/10.33994/kndise.2023.68.23>
3. Конюшин Ю. І. Допустимість застосування навідних запитань у пред'явленні для впізнання та огляді в кримінальному провадженні. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. Серія: "Юридичні науки". 2024. № 3. С. 67-78. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2024-3-9712>

Статті у закордонних періодичних виданнях:

1. Konyushyn Y.I. Some aspects of the natural - scientific essence of the leading question as a means of communication in criminal proceedings. *Visegrad Journal On Human Rights*. № 1, 2022. С. 51-57.

7. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозиумах, семінарах тощо

1. Конюшин Ю.І. «Комунікація» і «спілкування»: дотичність до криміналістичної діяльності та співвідношення понять // Наукові читання пам'яті Ганса Гросса: Збірник тез міжнародної науково – практичної конференції (м. Чернівці, 09 грудня 2021 р.). Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Чернівці: Технодрук, 2021. С. 85-90.
2. Конюшин Ю.І. Про сутність комунікації у діяльності слідчого // Інформаційне забезпечення розслідування злочинів : матеріали ІХ Міжнародного круглого столу (4 червня 2021 р.). – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. С.50-55.
3. Конюшин Ю.І. Психологічний і тактичний аспект розмежування навідних запитань // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали ХХVІІІ звітної науково-практичної конференції (3–4 лютого 2022 р.): у 2-ох ч. Ч.2. Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2022. С. 231- 233.
4. Конюшин Ю.І. Проблема навідних запитань у межах досудового допиту // Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні: Матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (21 жовтня 2022 р., Чернівці)/ редкол.: О.В. Щербанюк та ін. Чернівці: 2022. 335-342.
5. Конюшин Ю.І. Про навідні запитання в межах досудового допиту // Кримінальний процесуальний кодекс України: десятиліття реалізації і проблеми сьогодення: збірник статей за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 10-річчя вступу в дію Кримінального процесуального кодексу України (18 листопада 2022 року, м. Львів) / орг. ком. В.Т. Нор, Н.Р. Бобечко, І.І. Когутич [та ін.]. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2022. С. 180-184.
6. Конюшин Ю.І. Окремі аспекти характеристики навідних запитань у кримінальному провадженні // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали ХХІХ звітної науково-практичної конференції (2–3 лютого 2023 р.): у 2-ох ч. Ч. 2. Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2023. С. 192-194.
7. Конюшин Ю.І. Навідні запитання як засіб інформаційного забезпечення у кримінальному провадженні та їх види // Інформаційне забезпечення

розслідування злочинів: матеріали X Міжнародного круглого столу (19 травня 2023 р.). Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. С. 26-33.

8. Конюшин Ю.І. Про генезу, сутність та удосконалення можливостей перехресного допиту у судовому розгляді кримінальних справ // Проблеми реформування кримінальної юстиції України: збірник за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Чернівці, 25-26 травня 2023 року) / відп. ред.: В.М. Юрчишин, О.В. Попович. Чернівці: Технодрук, 2023. С. 55-64.
9. Конюшин Ю.І. Навідні запитання у пред'явленні для впізнання // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали XXX звітної науково-практичної конференції (7–8 лютого 2024 р.). Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2024. С. 504-506.

8. Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати

У дисертації комплексно досліджено найважливіші теоретико-прикладні аспекти сутності навідних запитань як засобу комунікації в кримінальному провадженні. В результаті здійсненого дослідження сформульовано низку висновків, пропозицій та рекомендацій, які можуть бути використані у навчальному процесі закладів вищої освіти під час підготовки навчальних програм, посібників та підручників, а також проведення лекційних та практичних (лабораторних) занять з навчальних дисциплін: «Кримінальне процесуальне право», «Криміналістика», «Юридична (судова) психологія», «Психологія слідчої та прокурорської діяльності», «Використання спеціальних знань при розслідуванні кримінальних правопорушень».

9. Практична цінність результатів дослідження із зазначенням конкретного підприємства або галузі, де вони можуть бути застосовані

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані: у науково-дослідницькій сфері – для подальшої розробки теорії кримінального процесу і криміналістики, а також тактики проведення окремих слідчих (судових) дій; у правотворчій діяльності – для вдосконалення норм кримінального процесуального законодавства України, які регламентують процедуру досудового й судового допиту, інших процесуальних дій доказувального характеру; у правозастосовній діяльності – як рекомендації щодо вдосконалення слідчої та судової діяльності з перевірки й отримання

доказів та іншої необхідної інформації в процесі комунікації учасників кримінального провадження.

10. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення

Дисертація за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України.

Дисертацію заслухано та обговорено на науковому семінарі кафедри кримінального процесу і криміналістики Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 11 від 9 травня 2024 року). У ході обговорення дисертації суттєвих зауважень, які стосуються суті роботи, не було висунуто.

Дисертаційна робота Конюшин Юлії Іванівни «Навідні запитання як засіб комунікації в кримінальному провадженні» є завершеною науковою роботою в межах поставлених завдань, в якій системно досліджено сутність навідних запитань як засобу комунікації у кримінальному провадженні та удосконалено теоретичні засади їх практичної реалізації.

Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено у 13 наукових публікаціях, в тому числі у 3 (трьох) наукових статтях у фахових виданнях України, 1 (одній) статті у науковому виданні інших держав, 4 (чотирьох) статтях у нефархових виданнях України та 5 (п'яти) тезах доповідей на наукових конференціях.

На основі вищенаведеного можна зробити такі висновки щодо поданої дисертаційної роботи:

1. За актуальністю обраної теми, обсягом, достовірністю та рівнем апробації отриманих результатів, науковою новизною, обґрунтованістю висновків, практичною цінністю дисертаційна робота Конюшин Ю.І. «Навідні запитання як засіб комунікації в кримінальному провадженні» відповідає Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 року № 40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 31.05.2019 року № 759), та п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 року № 341 та від 19.05.2023 року № 502).

2. Дисертація відповідає спеціальності 081 «Право» (галузь знань 08 «Право»).

Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 року № 341 та від 19.05.2023 року № 502).

2. Дисертація відповідає спеціальності 081 «Право» (галузь знань 08 «Право»).

3. Наукові праці Конюшин Юлії Іванівни, опубліковані за результатами дисертаційної роботи, за кількістю та якістю відповідають пунктам 8-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 року № 341 та від 19.05.2023 року № 502).

4. Дисертація «Навідні запитання як засіб комунікації в кримінальному провадженні» Конюшин Юлії Іванівни рекомендується для подання до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді.

Головуючий на засіданні наукового семінару

завідувач кафедри кримінального процесу
і криміналістики

Львівського національного
університету імені Івана Франка
професор, доктор юридичних наук

Назар БОБЕЧКО

«22» травня 2024 року

Підпис професора *Назара БОБЕЧКА* підтверджує.

Вчений секретар
Львівського національного
університету імені Івана Франка,
доцент

Ольга ГРАБОВЕЦЬКА